

Framtidsrettet lærerutdanning

Utdanningsforbundets policy-dokument

UTDANNINGS
FORBUNDET

www.utdanningsforbundet.no

Lærerutdanning med vekt på kunnskaper og kvalitet

Lærerutdanningene må sette barns, unges og voksnes læring, utvikling og dannelse i sentrum. Utdanningene kjennetegnes av høy akademisk kvalitet og høy profesjonskvalitet. Forsknings- tilknytning og yrkesnærhet må samvirke og bidra til høyt kvalifiserte førskolelærere og lærere.

Framtidsrettet lærerutdanning

- **har et yrkeslangt perspektiv**

Profesjonskvalifisering er en yrkeslang prosess som starter i grunnutdanningen, og fortsetter i årene som nyutdannet og gjennom de yrkesaktive årene. Grunnutdanning er første steg i profesjonskvalifiseringen, men lærerutdanningene må ha et yrkeslangt perspektiv, der etter- og videreutdanning inngår som nødvendige deler av yrkesløpet.

- **er differensiert, men bygger på et felles kunnskapsgrunnlag**

Barnehagen og skolen er tjent med at det finnes flere veier til læreryrkene. Det gir lærere med noe ulik kompetanse og bidrar til å berike læringsmiljøet i barnehage og skole. Utdanningsforbundet mener derfor at det er viktig å opprettholde ulike typer lærerutdanning:

- førskolelærerutdanning
- allmennlærerutdanning rettet mot 1.–7. trinn
- allmennlærerutdanning rettet mot 5.–10. trinn
- praktisk pedagogisk utdanning – allmennfaglig
- integrert lektorutdanning

- praktisk pedagogisk utdanning – yrkesfaglig
- yrkesfaglærerutdanning
- faglærerutdanninger.

For å sikre sammenheng i utdanningssystemet fra barnehage til høyere utdanning, må utdanningene bygge på et felles kunnskapsgrunnlag. Lærerutdanningene må bestrebe seg på helhet og sammenheng, både innenfor det enkelte studium og på tvers av utdanningene. Det må legges til rette for at lærere gjennom videreutdanning kan kvalifisere seg for andre trinn i utdanningssystemet enn det de primært er utdannet for.

- **sørger for at studentene får solide fagkunnskaper og høy profesjonsbevissthet**

Lærerutdanningene skal være godt forankret i barnehagens, skolens og/eller lærebedriftens hverdag. Samfunnsmandatet må være tydelig innrettet mot de yrkene det utdannes for. Samtidig må utdanningene ha et høyt akademisk og faglig nivå. Profesjonsaspektet må ligge til grunn for all lærerutdanning. Studentene må få tydelig bevissthet om innholdet og kompleksiteten i læreryrkets oppgaver og rammer. Kommende førskolelærere og lærere må utvikle evne til å ha et kritisk og reflektert blikk på egen praksis, og kunne begrunne egne valg.

Lærerutdanningene må sikre samspillet mellom praksis, pedagogikk, fag- eller yrkesdidaktikk og fag. En sterk lærerprofesjon er kjennetegnet ved dyktighet på alle disse områdene og på yrkesutøvernes evne til å se dem i sammenheng.

- **gir faglig fordypning med fag- eller yrkesdidaktikk**

Lærerutdanningene må gi kommende førskolelærere og lærere solide kunnskaper i fag og fagområder, og gi studentene gode muligheter til faglig fordypning. Fag- eller yrkesdidaktikk og profesjonsretting må være en tydelig del av alle fag og fagområder i den enkelte lærerutdanning.

- **har et profesjonsrettet pedagogikkfag**

Pedagogikkfaget skal være yrkesrettet og gi gode kunnskaper og praktiske redskaper for barns, unges og voksnes læring. I tillegg skal faget gi grunnlag for refleksjon over praksis og dermed også redskaper for utvikling av egen yrkesutøvelse.

Pedagogikkfaget skal bidra til å skape en felles plattform for arbeid i barnehage og skole, og legge til rette for kollektiv profesjonsutvikling. Lærerutdanningene skal være helhetlige profesjonsutdanninger. Det fordrer et samordnende og sammenbindende element i utdanningene. Pedagogikk-lærerne, i nært samarbeid med fag- og/eller yrkesdidaktikere, faglærere og øvingslærere, bør ha et særlig ansvar for å binde sammen og samordne utdanningene.

• har kvalitet i praksisopplæringen

Kvaliteten på studentenes praksisopplæring er avgjørende, og forutsetter nært samarbeid mellom de ansvarlige lærerutdanningsinstitusjonene og lokale utdanningsmyndigheter. Det må legges til rette for god kontakt mellom lærerutdannings- og praksisinstitusjoner. Kvaliteten på praksisopplæringen er avhengig av at lærerutdannerne på utdanningsinstitusjonene og i praksisfeltet samarbeider, og at de tar gjensidig del i studentenes læringsaktiviteter på de ulike arenaene.

Gode øvingsbarnehager, øvingskoler og praksisbedrifter er opptatt av sin funksjon som viktige kvalifiseringsarenaer for studentene. De ser praksisopplæringen som en integrert og betydningsfull del av den totale virksomheten.

Ledere i barnehager, skoler og praksisbedrifter har et særskilt ansvar for å tilrettelegge for god praksisopplæring ved sin virksomhet. De må også sørge for at studentene i størst mulig grad blir inkludert i kollegiet og får innsikt i yrkenes arbeidsoppgaver i vid forstand, og får godt innblikk i organisasjonen de arbeider i.

Finansieringen av praksisopplæringen må være god, og utformes på en måte som sikrer studentene like muligheter til kvalitet, uavhengig av lærerstudium og studiested. Videre må det utvikles klare kriterier og prosedyrer knyttet til vurdering av studentens praksis.

• er forankret i relevant forskning

Førskolelærere og lærere må ha et solid profesjonstett kunnskapsgrunnlag som forener erfaringsbasert og

forskningsbasert kunnskap. Forskningsbasert kunnskap må derfor være en naturlig og betydelig del av lærergruppenes arbeidsgrunnlag. Lærerstudentene må få tilstrekkelig kunnskap om og forståelse for forskningens betydning for barnehage- og skoleutvikling. Studentene må få teoretiske kunnskaper og praktisk kompetanse til å organisere, gjennomføre og analysere FoU-arbeider. FoU-arbeidet i utdanningen må være knyttet til praksisfeltet, og forskningsbegrepet må ta høyde for utdanningens egenart.

Nært samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonen, andre relevante forskningsmiljøer og barnehager, skoler og lærebedrifter er nødvendig. Det er avgjørende for utdanningssystemets utvikling, nødvendig for at lærerutdanningene skal være forankret i praksisfeltets virkelighet, og en forutsetning for at forskningen skal være relevant.

• er på mastergradsnivå

For å sikre tilstrekkelig faglig fordypning og forskningsforankret kunnskap må lærerutdanning for grunnskolen, i likhet med den integrerte lektorutdanningen, være på mastergradsnivå. Videre må alle lærerutdanningsprogrammer være innrettet slik at studentene kan gå videre fra en bachelorgrad til en mastergrad og også kvalifisere seg for studier på doktorgradsnivå. Utdanningsforbundet mener at opprettelsen av flere lærerutdanninger på mastergradsnivå må være grundig forankret i læreryrkets kunnskapsgrunnlag.

Utdanningsforbundet ønsker en debatt om hvorvidt all lærerutdanning bør være på mastergradsnivå. Vi mener at lærerutdanningenes lengde ikke er avhengig av hvilke alderstrinn

utdanningene kvalifiserer for. Det må stilles andre, men like store krav til dem som skal drive pedagogisk arbeid med små barn som med unge og voksne. Det er like viktig for alle lærere å ha kunnskaper som setter dem i stand til å kunne analysere forutsetningene for og konsekvensene av pedagogisk arbeid og opplæring.

- **har forskerskoler, doktorgrader og førstelektorprogram**

For å styrke læreryrkenes kunnskapsgrunnlag, og gi bedre grunnlag for utvikling av barnehager og skoler, bør det opprettes egne forskerskoler for lærerutdanning, samt doktorgrader og førstelektorprogram i lærerutdanning. Det vil være et viktig bidrag til å styrke læreryrkenes eget kunnskapsfelt, og gi gode muligheter for praktiserende lærerutdannere, førskolelærere og lærere til å få forskningskompetanse innenfor eget yrkesområde.

Utdanningsforbundet ønsker også at flere førskolelærere og lærere får mulighet til å drive utviklingsarbeid knyttet til egen virksomhet i samarbeid med etablerte forskere. Kommunene/fylkeskommunene må se betydningen av og stimulere til slike samarbeidsrelasjoner, både gjennom engasjement og økonomiske ressurser.

- **har godt kvalifiserte lærerutdannere**

Gode lærerutdannere har høy faglig kompetanse, stor respekt for yrkene de utdanner for, og ser seg selv som lærerutdannere. Lærerutdannerne må ha høy profesjonskunnskap

kombinert med forskningskompetanse. De må sikres gode forskningsvilkår, i tillegg til rett og plikt til å ta etter- og videreutdanning. På den måten kan de ivareta sammenhengen mellom utdanningen og feltet utdanningen kvalifiserer for.

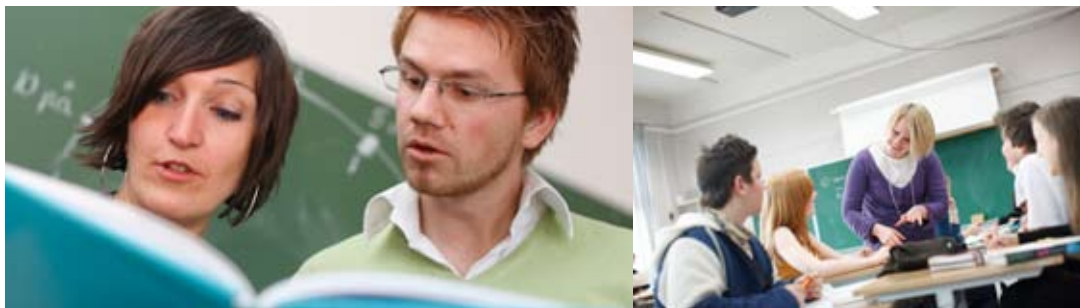
Lærerne som underviser i lærerutdanningsinstitusjonene, må ha et nært og godt samarbeid med øvingsinstitusjonene og øvingslærerne, og bør jevnlig gjøre egne praksiserfaringer i barnehager, skoler og/eller lærebedrifter.

- **har øvingslærere som ser seg selv som lærerutdannere**

Øvingslærere er lærerutdannere på linje med lærere som underviser i lærerutdanningsinstitusjonene. Øvingslærernes kompetanse er avgjørende for kvaliteten på utdanningen studentene får. Øvingslærere må ha gode fagkunnskaper, gode kunnskaper om lærerutdanning, og de må kunne gi viktige bidrag i studentenes søken etter sammenhenger mellom teori og praksis. Øvingslærere må ha dokumentert veiledningskompetanse, samt minimum 5 års yrkespraksis. De bør ha rett og plikt til etter- og videreutdanning. Øvingslærerne må samarbeide aktivt med lærerne på lærerutdanningsinstitusjonen, og bør jevnlig involvere seg i studentenes læringsaktiviteter på institusjonen.

- **rekrutterer gode studenter**

Barn i barnehagen og elever i skolen skal møte godt kvalifiserte, faglig dyktige og trygge lærere. Vi må derfor sikre at

de som rekrutteres til lærerutdanningene og læreryrkene, er motiverte, dyktige og kunnskapssøkende. Studentmassen bør gjenspeile befolknings sammensetningen når det gjelder kjønn og sosial, kulturell og etnisk bakgrunn.

Utdanningsforbundet mener det er riktig at det stilles spesielle opptakskrav til all lærerutdanning. Opptakskravene må tilpasses de ulike lærerstudienes innhold og mål.

- **har tydelige og høye forventninger til studentene**

Både førskolelærer- og læreryrket er krevende og komplekst. Det må gjenspeiles i studiene. Lærerutdannerne, både de som underviser i utdanningsinstitusjonene og øvingslærerne, må derfor stille tydelige krav og ha høye forventninger til studentenes gjennomføring av studiene.

Studenter som eventuelt ikke mestrer studiene, må tidlig fanges opp og veiledes i forhold til egen situasjon. Lærerutdannerne har et ansvar for å vurdere om studenter er skikket til å bli førskolelærere eller lærere. Dette vurderingsarbeidet må foregå med samme intensitet gjennom hele studietiden.

- **gir kunnskap om inkludering**

Inkludering er et overordnet prinsipp i vårt utdanningssystem. Det må inngå i alle fag og i praksisopplæringen i lærerutdanningene. Utdanningen må gi kommende førskolelærere og lærere forskningsbasert kunnskap som gjør dem i stand til å handle i tråd med dette prinsippet. Lærerutdanningene må bidra til at studentene får teoretisk kunnskap og praktisk

kompetanse som bidrar til at de kan møte barns, elevs og voksnes forventninger og behov. Det må gjøres på en slik måte at alle kan lære i tråd med sine forutsetninger. Lærerutdanningen må sette studentene i stand til å kunne identifisere spesielle behov hos barn og unge, og ta ansvar for at nødvendige tiltak iverksettes. Utdanningen må sørge for at studentene får bred kjennskap til støttesystemet, og at de utvikler et profesjonelt samarbeidsforhold til instansene i dette systemet.

- **ivaretar mangfoldet i barnehage, skole og lærebedrift**

Barnehager, skoler og lærebedrifter gjenspeiler dagens samfunn slik det er preget av sosialt, etnisk, språklig, religiøst og kulturelt mangfold. Den gode lærerutdanningen setter lærerne i stand til å utnytte ressursen som et etnisk, språklig og kulturelt mangfold er, og gir studentene kunnskaper om og innsikt i flerkulturelt arbeid. Lærerne må kunne møte ulike barne- og elevgrupper på en åpen og respektfull måte og legge til rette for dialog og demokratiutvikling i ord og handling. Likeverd og gjensidig respekt er grunnleggende holdninger som må omsettes i praksis.

- **har et tydelig samfunnsperspektiv**

En god lærerutdanning ivaretar det samfunnsmandatet studentene skal forvalte som førskolelærere og lærere. Studentene må gis kunnskap og innsikt i gjeldende lover og planverk, og i sentrale politiske prioriteringer for sektoren. De må samtidig utvikle en kritisk tenkning rundt samfunnsmandatet. Studentene må også gjøres kjent med og oppfordres til

deltakelse i aktuelle utdanningspolitiske debatter. Studenter og lærerutdannere skal ha kunnskap om nasjonale og internasjonale utviklingstrekk, og kunne forholde seg reflektert til utviklingen. De må bidra aktivt til utvikling av læreryrkene i et globalt perspektiv. Det innebærer blant annet at det er lagt til rette for utvekslingsopphold for både studenter og lærerutdannere, og at utdanningsinstitusjonene utnytter den ressursen som utenlandsstudier og studenter fra andre land representerer.

For Utdanningsforbundet er internasjonalisering både et mål i seg selv og et middel for å sikre høy kvalitet i utdanning. Internasjonalisering handler om å se og forstå vår egen virkelighet i en stadig mer globalisert verden. Kunnskap og innsikt om internasjonalt arbeid, kulturelle dimensjoner og beslutningsmekanismer må oppfattes og brukes som en naturlig del av lærerutdanningene.

- **braker informasjonsteknologi – teknisk og pedagogisk**

Den gode lærerutdanningen tar i bruk informasjonsteknologi som en integrert del av studiet, både teknisk og pedagogisk. Studentene må ha nødvendig kjennskap til teknologien og få innsikt i og erfaring med å bruke ulike IKT-baserte systemer og hjelpemidler i opplæringen. Studentene må kunne arbeide med de faglige, etiske og pedagogiske utfordringene som IKT gir.

- **følger opp nyutdannede**

Utdanningsforbundet mener det både må være en rettighet og en plikt for nyutdannede å få systematisk veiledning i arbeidet. God oppfølging må skje med utgangspunkt i den nyutdannedes

behov, og baseres på samarbeid mellom den nyutdannede, arbeidsplassen og en lærerutdanningsinstitusjon. Systematisk veiledning bidrar til at både forsknings- og erfaringsbasert kunnskap tilflyter de ulike aktører på en gjensidig berikende måte.

For at kvaliteten på veiledningen skal bli god må førskolelærere og lærere som skal veilede, ha veiledningskompetanse og gis gode arbeidsvilkår og nødvendig tid til oppgavene. Nyutdannede må ha arbeidsvilkår som gjør det mulig å utnytte veiledningen og bearbeide de erfaringene som gjøres.

- **har solid kompetanse og gir tilbud om etter- og videreutdanning**

Gode førskolelærere og lærere skal ha oppdaterte kunnskaper og kunne ta del i videreutvikling av eget fagområde. Kompetanseutvikling må derfor være både en rettighet og en plikt for den enkelte yrkesutøver. Det forutsetter et systematisk, forutsigbart og forpliktende system for kontinuerlig etter- og videreutdanning for alle lærergrupper. Kompetanseutviklingen må skje i nært samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene og praksisfeltet.

- **utvikles innenfor et nasjonalt utviklingsprogram**

For å styrke lærerutdanningene bør det etableres et flerårig nasjonalt utviklingsprogram for all lærerutdanning, med bred involvering fra lærerutdannere og andre aktuelle fagmiljøer, førskolelærere og lærere, og student- og lærerorganisasjoner.

Framtidsrettet lærerutdanning
Utdanningsforbundets policy-dokument
Vedtatt av sentralstyret i august 2006,
revidert desember 2008

**UTDANNINGS
FORBUNDET**

www.utdanningsforbundet.no

Hausmanns gate 17, Oslo

Telefon 24 14 20 00

Faks 24 14 21 00

post@utdanningsforbundet.no